

På opdagelse i godset Holsteinborgs rige historie

Af: Skovtaksator Børge H. Larsen, Lindum Skovridergård, Tjele.

Særtryk af artikel i Rummeteren - fra turen i april 2006

På opdagelse i godset Holsteinborgs rige historie

Af: Skovtaksator Børge H. Larsen, Lindum Skovridergård, Tjele.

Den 29. april, 2006 samledes ca 70 skovhistorisk interesserede til Skovhistorisk Selskabs forårsekskursion på Holsteinborg

En meget indholdsrig og smuk ekskursion under Ulrich greve Holstein-Holsteinborgs særdeles kyndige og faste ledelse

Dagen blev indledt i borggården med velkomst af formanden Jette Baagø, der understregede og takkede for det store arbejde, som grev Ulrich har udført ved tilrettelæggelse af dagens arrangement. Derpå bød grev Holstein-Holsteinborg velkommen og fortalte, at han havde fået besked om, at vi skulle se 108 objekter - og det skulle gøres på to og en halv time.

Grev Ulrich fortæller om de gamle lindeallé, parken og de andre vækster. Foto: Peter Møller.

Hvordan klarer man det? Vi fik udleveret den mest udførlige ekskursionsfører, som man har oplevet i Selskabets 53-årige historie. Derefter var det om at nulstille triptælleren i de 19 personbiler og bussen, og så var det »vognkommandørens« pligt at informere medpassagerne om seværdigheder, som man så undervejs.

Før vi begynder turen kan det være på sin plads at nævne at Holsteinborgs gods areal (2002) er:

Landbrug	800 ha
Skov	546 ha
Grønne områder	32 ha
Huse m.m.	7 ha
Ialt	1,386 ha

Af ansatte var der i 1921: 540 personer, i 1977 var der stadig ca. 80. I dag er der kun 12 ansatte.

Skovplanlægning 1750-2001

Fra den meget fyldige ekskursionsfører citeres: På Holsteinborg Skovdistrikt har der været en lang tradition for både strategisk (langsigts-) som drifts-

Holsteinborg Park. Man forstår tilfulde, at H.C. Andersen var meget glad for at vandre i disse dejlige omgivelser. Foto: Børge H. Larsen.

planlægning. Da så de to professorer i skovbrug på Landbohøjskolen i 1892-94 udarbejdede en »Driftsplan for Grevskabet Holsteinborg's Skovdistrikt« blev der skrevet skovhistorie. Denne plan fik stor betydning for skovplanlægningens udvikling helt op i ny tid.

»Blandt Landets Skovbrugsinteresserede har det Holsteinborgske Skovdistrikt haft et godt Ry på sig dets gode Omdømme er mere end velfortjent.«(1907)

Odysse'en starter

Grev Holstein gjorde en meget sigende armbevægelse ud af bilen, og så startede den spændende tur.

Fra Strandskoven kørte man ind i Gamle Hestehave ved Bisserup Savværk. Den trefløjede idyl har været hjemsted for en hel række af skovfogeder. Vil man vide mere om livet på Holsteinborg gods og skovdistrikt, kan der henvises til den meget spændende beretning i »Skovens Folk Fortæller I«, hvor skovfoged O.L. Bang beretter om sin tid som skovfoged her fra 1922 til 1933. Lidt længere fremme så man låge og sti over bybækken ind til »Krøblingens Hus«. Her boede den rigtige hovedperson i H.C. Andersens eventyr »Krøblingen« fra 1872.

I Rude Skov nåede vi frem til »Grevindens Kig« ud over Andemosens vestende. Her skal være et rigt fugleliv, og mange malere har brugt dette sted som motiv. Her findes ruinen af navnetræet »Jørgen Madsens Bøg«, hvor taknemmelige skovarbejdere opsatte en kobberplade for skovfoged Jørgen Madsen. Skal være afbildet på et maleri fra 1864.

I Ludvigs Skov passerede man »Dansehøj« fra broncealderen. Her samledes Rude bys bønder, når oldermanden »tød« i hornet. Hertil gik byens marker, før skovtilplantningen satte ind i 1856-60.

Skovfoged Ejnar Madsen, født i 1915 - og stadig i funktion

Ved »Fuirendal Søndre Skovfogedsted« blev der gjort holdt og vi blev præsenteret for skovfoged Ejnar Madsen og hustru, der boede her i mange år. Siden 1936 har skovfoged Madsen virket på Holsteinborg - og viser stadig træ ud til selvskovvere. Skoven er en sund arbejdsplads.

Grev Ulrich og skovfoged Ejnar Madsen ved Furiendal Søndre Skovfogedsted. Foto: Peter Møller.

Her ved skovfogedstedet har der ligget en pavillion, hvor der blev afholdt baller. Men i 1981 væltede en stor bøg ned i bygningen, der blev smadret totalt. Endnu står det sorttjærede »køkkentelt«. Bagved er der en barklade, hvor man opbevarede egebark, der blev anvendt hos garverne. Nu er bygningen forsynet med tegl. Den skal være afbildet på en fugleskydeskive fra 1790. På pladsen her var i gamle dage et gevaldigt leben; i dag er det tomme, stille steder. Grev Holstein udtalte ved dette punkt: »De gamle bøge her stammer fra en plantning i 1795. Jeg synes, at det er meget smukt med et gammelt træ, der får lov at stå, indtil det vælter«.

Kastanie-Alleen fra 1779

Efter en længere tur langs historiske »objekter«, når ekskursionen til den meget maleriske Kastanie-Alle plantet i 1779 af lensgreve Henrik Holstein-Holsteinborg. Gennem alleen kører vi til Sædegården Snedinge. Herom beretter ekskursionsføreren: Snedinge hovedbygning har på sydsiden et højt fundament, grundet at huset stod op af voldgrav og den da omkringliggende sø. Det gamle middelalder bygningskompleks nedbrændte 1788, og den nuværende bygning opførtes på den gamle i 1790.

Avlsgården har nogle af Holsteinborg Gods' 16 fredede bygninger. Mod vest ser vi kostalden, hvor der nu er indrettet et meget righoldigt og interessant museum, der sorterer under "Sydvestsjællands Museum for Landbokultur & Erhverv på Snedinge Hovedgård". Man har følgende faste udstillinger: Skovbrug, tørvefabrikation, fiskeri, bådebygning, mejeri, biavl, korn-forarbejdning, transport, bød-

Det sorttjærede "køkkentelt" fra ca. 1870.

Foto: Peter Møller.

ker, træskomager, karetmager, vogn- & beslagsmed, sadelmager, brandvæsen, landsby-Smedie, hjem omkring år 1810, bryggers/køkken, stue, hjem omkring år 1920, sovekammer, køkken, stue. Som man vil forstå, havde her været stof nok til en hel dags ophold. Og så tilbage gennem Kastanie-Alleen, der er lige så smuk fra denne side. Formiddagens helt enestående tur afsluttes ved Lødkroen i Bisserup havn, hvor frokosten blev indtaget.

Da jeg jo ikke skal skrive en afhandling om Holsteinborg, må jeg undlade at fortælle om mange af de andre interessante »objekter«, som vi så.

Parken med minder om H.C. Andersen

Efter frokosten tog grev Holstein os med på en dejlig tur i parken. Her findes 4 lindealleer, der er plantet omkring 1725. Træerne kom fra Holland; de har aldrig været klippet.

I parken findes der en samling af gamle gravsten, som man har fået fra grave, der er sløjfet, på de kirkegårde, der tidligere hørte med til Holsteinborg. Gravstenene er anbragt efter »fag«.

Vi nyder udsigten fra stedet, hvor H.C. Andersen elskede at sidde og meditere. Vi ser også over til dæmningen til Glænø og må tænke på eventyret:

Fra Holsteinborg Park. Vi kigger mod Glænø, og må tænke på H.C. Andersens eventyr: Vænø bier efter Glænø.

Foto: Børge H. Larsen.

»Vænø bier efter Glænø«. Vi ser også en kæmpehøj med »Egetræet«, der gav H. C. Andersen ideen til historien »Det gamle Egetræs sidste Drøm«.

Jeg vil ikke undlade at bringe ekskursionførerens beretning om H.C. Andersen på Holsteinborg:

»Vor internationalt kendte digter, H.C. Andersen, kom på 36 - både korte og meget lange - besøg hos familien Holstein. Han blev betragtet som en meget nær ven - nærmest som en af familien. Hans liv her er beskrevet 1937-38 i to bøger på grundlag af hans brevveksling med lensgrevinde Mimi f. Zhartmann og resten af familien.

Digteren lod sig inspirere af lokale personer, hændelser eller gåture langs vandet - og brugte dette i sine arbejder. Men ikke mindst blev opholdene her anvendt til selve det at skrive.

Således har han til ca. 40 eventyr og historier, vers, sange og kantater eller dele af rejsebeskrivelser, ja endog en opera, fået ideen eller de er blevet til her.

Utallige steder står stadig som dengang: navnetræer, mindestene, udsigter, huse etc. giver mindelser om hans tid og arbejder hernede.

Efter alle disse mange oplevelser var det tid at slutte

En bog man må ha'

Når man tænker på, hvor meget måden at drive skovbrug på har ændret sig de seneste 50 år, er det godt, nogen vil beskrive det i ord og billeder, og det er meget godt gjort i denne bog.

Der er også blevet plads til lidt skandinavisk skovhistorie, men mest drejer det sig om udviklingen i Danmark, Skovbrugsmuseet og Skovhistorisk Selskab.

Den koster 110,- kr for ikke medlemmer af Skovhistorisk Selskab og 90,- kr for medlemmer, incl. fors. Tlf.: 4586 0572 fax.: 4576 2002

E-mail: Vicente@jagtskov.dk

*Formanden takker den utrættelige ekskursionsfører.
Foto: Peter Møller.*

af. Jette Baagø takkede grev Holstein bl.a. med at sige: »Tak fordi du har brugt 35 timer på planlægning af dette arrangement - og så hele dagen i dag«.

Ja, det var en uforglemmelig dag. Herligt at møde et menneske, der er så velbevandret i historien og med så stor iver værner om de historiske minder på sit eget gods, som grev Holstein.

Månedens digt

En dejlig sommeraften

Af: Lydia Skals

Melodi: På Sjølund's fagre sletter. Af: N.W. Gade.

Det er så lyst og dejligt,
en sommernat så skøn.
En sådan nat hvor alting
vil føles som en drøm.
Jeg tænker mig tilbage
til tiden, der svandt hen,
Jeg mindes mange som're
og nætter, just som den.

En sommernat gi'r glæde.
Du ånder duften ind,
beruset bli'r dit hjerte,
romantisk bli'r dit sind.
Du kan dig let forelske,
hvad alder du end har,
for Amors pil, den rammer let,
når natten, den er klar.

En sommernat som denne
romantisk let man bli'r.
Naturen er den drivkraft,
som ekstra pep os gi'r.
Hvis I nu ser tilbage
på alt det der kommer
i Jeres sommernætter
mellem 15 og 70.